

YAPRAK

Her ayın biriyse onbeşinde çıkar
Fikir, Sanat Gazetesi
Sahibi ve yazı işlerini fiilen idare
eden : Orhan Veli Kanik

Yıl: 2

Sayı: 19

1 Şubat 1950

15 kuruş

Abone: 6 aylığı 150, Yıllığı 300 Kuruş
Adres: Posta Kutusu 179, Ankara.
Basıldığı yer: Türkiye Matbaacılık ve
Gazetecilik A.O. Yeni Matbaa - Ankara.

ÇÜRÜK

Akasya ağaçları akasya kokuyor
Bahçelerde güller gübreler kokuyor
Geçen otomobil benzin kokuyor
Otomobilin içindeki kadın levanta kokuyor
Kadının lüvatası dehşet kokuyor
Bu lüvanta kokusunu koklayan adam ne kokuyor
Rakı kokuyor
Kızlar oğlanlar ter kokuyor
Hastaların kapanmamış yaraları kokuyor
Sağlamların açılacak yaraları kokuyor
İnsanların elleri gözleri kalpleri kokuyor
Açlıktan nefesleri kokuyor
Çürüyen dişleri derileri beyinleri kokuyor
Duyguları düşünceleri sesleri sözleri kokuyor
Yazdıkları okudukları kokuyor
Çürüdükçe kokuyor
Kitaplar gazeteler dergiler ilânlar afişler mektuplar kokuyor
Dostluklar aşklar arkadaşlıklar kokuyor
Havalandırılmamış odalar kokuyor
Havalandırılmış odalar kokuyor
Sofalar kokuyor evler kokuyor apartmanlar kokuyor
Mahalleler şehirler memleketler kıtalar kokuyor
Çürüdükçe kokuyor
Kokuyor dostlar bu ölü kokuyor
Duymuyor musunuz kokuyor
Kokuyor kokuyor kokuyor kokuyor

Melih Cevdet ANDAY

OGÜN BUGÜN

İlk padişah Sultan Osman
Sultan Osman'dan
Kalmış bize yadigar bu vatan
İleri ileri arş ileri
İran seferi, Bağdat seferi, Girit seferi
Estergon kalası bre dilber aman
Niş Kosova Çaldıran
Altın toprak üstüm yaprak
İleri ileri arş ileri
Kırım seferi Irak seferi Rus seferi
İleri ileri
Pesaroçça Karloçça Kaynarca
Kaynarca Pesaroçça Karloçça
Karloçça Pesaroçça
İleri be kardeşim ileri
İnebahtı Pireveze Pilevne
İlgi ilgi kanım damlar çimene
İleri ileri
Mısır seferi Yemen seferi Kanal seferi
Tanzimat Meşrutiyet Cumhuriyet
Dayan hey dizlerim dayan
Viyana Sevir Lozan
Ve dünya kadar nutuk
Ve dünya kadar ferman
Gene köylümüzün elinde kara sapan
Gene halkımız yarı aç yarı tok
Perişan

Oktay RİFAT

YAMALAR

S. EYÜBOĞLU

Edebiyat zamanımızda edebiyattan kurtulmaya çalışıyor. Bu yüzden bir çok okuyucular yazarlardan daha edebiyatçı oluyor, şairlerden daha şairâne düşünüyorlar.

Halk mı sanatçıya yükselmeli, sanatçı mı halka inmeli? Her ikisi de köşe kapmaca oyununa benziyor. Ya halk yükseldiği yerde sanatçıya, sanatçı indiği yerde halkı bulamazsa? En tabii yanyana, başbaşa yürüme-leri değil mi? En zoru da bu işte.

Halk tanımadığı yazarları, yazdıklarına uygun bir düşünüş ve yaşayış içinde görür. Demek düşündüğü yazarı ve yaşadığı onun aradığı. En ileri edebiyatın gözettiği de bu.

Geçen yüzyılın ortasında ölen Balzac'ın intihali sonrasında insanların anlayışını. Bu insanlar saadeti para kazanmada arıyorlardı. Bu yüzyılın ortasında Fransız romanı paranın mes'ut edemediği insanları anlatıyor. Balzac'ın başladığı burjuva desani şimdi tamamlanıyor demektir.

İleri fikirlerle ütopya demek öylesine moda oldu ki, yaşasın ütopyalar demek geliyor insanın içinden. Öyle ya, topsuz tüfeksiz bir dünya ütopya, dayaksız eğitim ütopya, cehennemsiz ahlak ütopya, bitsiz, sınımsız köy ütopya, bemsiz inkılapçılık ütopya... Ne gariptir ki bu fikirlerle ütopya diyenler kendi hayatlarında, zevklerinde gerçekten çok hayale, ruha, masal dünyalarına düşkün oluyorlar da bu fikirleri güdenler gerçekten gayrisına inanmıyorlar.

Bir manzara karşısında "Ne şiir", bir şiir karşısında "Ne manzara" diyenler şiirin de manzaranın da güzelliği imkânlarını daraltmış olmu-yorlar mı? İnsanları resimlere, resimleri insanlara benzeterek sevenler de aynı şeyi yapıyorlar. Tanrıları insan, insanları tanrı edenler de öyle. Ayırdederek düşünmek ve sevmek çok daha zor, ama düşünceyi de, sevgiyi de geliştiren belki bu.

Pierre Loti Türkiye'den çok, Türkiye'ye çevrilen kendi şairane bakışlarını seviyordu. Padişahların halktan çok kendi halkseverliklerini sevmesi gibi. Bu yüzden Pierre Loti'den bize, bizden Pierre Loti'ye sadece hayaletler kaldı;

Z. Z. Kitap okumaz, bilimler ve sanatlar umurunda değildir, gazetelerde yalnız borsa haberlerini can gözüyle okur; ama yeni terimlere, yeni deyimlere, yeni şiirlere sövüp sayısına düşmandır. Neden acaba? Bunlar değişti mi başka şeyler de değişebilir diyor belki içinden. Yahut da bir şeylere kızmak, ateşlenmek ona gençliğini hatırlatıyor.

Aşk üstüne nice derin sözleri unutmuşumdur. Ankara'nın Hasan oğlan köyünün kahvesinde bir köylü aşkı şöyle anlatmıştı: "Sevdiğine kavuşamazsın aşk olur." Gel de bu sözü unut.

YAPRAK

Okuyunuz
Okutunuz
Abone olunuz
Abone bulunuz

Demokraside Kahramanlık

Dünya güneş etrafında döner dediği için Galile'nin engizisyon mahkemesine verildiğini biliriz. Hikâye ederler ki, büyük İtalyan bilgini nâkimlerinin huzurunda diz çökerek tövbe etmek sayesinde ölümden kurtulmuş ama mahkemeden çıkarken ayağını yere vurarak: "Ne yapayım ki dünya dönmüyor" demiş. Ve engizisyon mahkemesinin kararına rağmen dünya dönmekte devam etmiş.

Bugün dünyanın döndüğünü söyleyebilmek için Galile kadar kahraman olmaya lüzum kalmadığını düşünerek seviniyoruz; fakat unutmuyoruz ki, engizisyon mahkemelerinin üzerinden dört yüz yıl geçtiği halde, dünyanın güneş etrafında dönmesi kadar basit, aydınlık gerçeklere inanmak, hâlâ bir kahramanlık, bir cesaret meselesidir. Bu sözlerde mübalâga arayanlara hatırlatalım: Bundan daha on yıl önce, bir Alman'ın yahut bir İtalyan'ın, Yahudilerin de bizim gibi insanlar olduğuna inanması ne büyük bir cesaret işi idi? Halbuki bundan on yıl önce de, insanların damarlarındaki kana göre sınıflandırılmıyacağı, ırkçılık nazariyesinin hiçbir bilim temeline dayanmayan bir şarlatanlıktan ibaret olduğu pekâlâ biliniyordu. Galile'yi yargılayanın, hiç olmazsa, dünyanın döndüğünü bilmemek gibi bir mazeretleri vardı; yirminci yüzyıla yaşayan Almanlar ise ırkçılığın yalan olduğunu bile bile Hitler'e ses çıkarmadılar. Çünkü doğruyu savunmak için kelleyi koltuğa almak gerekiyordu.

Daha yakın zamana, yaşadığımız günlere gelelim: Bugün Amerika'da 1950 modeli bir engizisyon mahkemesi vardır ki, Amerika Birleşik Devletleri vatandaşlarının vicdanî kanaatlerini araştırmaya, evlerinde hangi kitapları okuduklarını, hangi düşünceye sahip olduklarını soruşturmaya yetkilidir. Mahkemenin adına "Amerika aleyhtarî faaliyetlerle mücadele Komitesi" denmiştir. Amerika'nın en değerli sanatkarları, artistleri, bilim adamları bu meşhur Komite'nin önünde hesap vermeye mecbur tutulmuşlardır. Mahkemenin sorduğu âhret suallerine iyi cevap vermeyenler "Amerika düşmanı" ilân edilip işlerinden atılmışlardır. Şimdi bunları görüp de, Amerikalı bir aydının Galile'den daha az kahraman olduğunu iddiaya imkân var mıdır?

Memleketimize gelince, medenî cesaret bahsinde Amerikalıları fersah fersah aşmış olmakla övünebiliriz. Bizim ileri fikirli aydınlarımız bilim yolunda yürüyebilmek, en basit hakikatleri açığa vurabilmek için, eski zaman şövalyelerinden daha büyük bir kahramanlık sınavından geçmek zorundadırlar. Vatan hainliği damgasını yemeyi, türlü isnatlara, iftiralara göğüs germeyi ve sonunda işinden atılmayı göze almadan Türkiye'de bilim düşüncesini savunmak kolay iş midir? Sinsi tehditlerle başlayıp gürtütlü nümayişlerle sona eren bir baskıyı hiçe sayarak gazete, dergi çıkarmak, yaşatmak kimin harcıdır?

Bunları söylemekten maksadımız, dünyada hüküm süren parlak bir demokrasi edebiyatına rağmen, insanların henüz en tabii haklarını bile, hayatlarını tehlikeye koymaksızın koruyamadıklarını anlatmaktır. Olayların ne garip bir cilvesidir ki, demokrasi denilen hürriyet rejimi bugün birçok yerlerde bir cesaret ve kahramanlık rejimi haline gelmiştir. Halbuki hakikî halk idaresinde halk düşmanlarından başka hiç kimsenin, doğru olduğunu bildiği yolda yürütmesi için açlığı, hapsi göze almasına lüzum yoktur. Halk idaresinde halka hizmet etmek isteyenlerin yoluna hiçbir engel konmaz, yitir-gine korku salınmaz. Çünkü bu idarenin, halktan gizli kapaklı tarafı yoktur.

Başbakan Bay Şemsettin Günaltay geçenlerde verdiği bir demecde: "Bu memleketin namuslu insanları en az namussuzları kadar cesur olacak mahiyettedir. Ama bir memlekette namus, kelle pahasına elde ediliyor- orada demokrasi var denemez.

YAPRAK

